

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора Романишиної Людмили Михайлівни на дисертацію та автореферат Пайкуш Маріани Андріївни «Теоретичні та методичні засади інтеграції природничонаукової та професійно-практичної підготовки майбутніх лікарів», представлену на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

1. Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із планами відповідних галузей науки.

Актуальність проблеми підготовки майбутніх лікарів до професійної діяльності в сучасних умовах зумовлюється інтеграційними процесами, що мають тенденцію до постійного зростання. До лікарів висувають високі вимоги стосовно якості їх підготовки до професійної діяльності. Це сприяє пошуку нових шляхів формування компетентнісного лікаря.

Актуальність обраної проблеми підтверджується тим, що інтеграційні процеси в освіті пов'язані з низкою суперечностей, серед яких найбільш вагомими є суперечності між: тенденцією до інтеграції у професійній підготовці фахівців та недостатнім рівнем розробленості теорії інтеграції стосовно підготовки майбутнього лікаря; об'єктивною єдністю природничонаукової й професійно-практичної підготовки майбутнього лікаря та їх роз'єднаністю в реальному навчальному процесі. Визначені суперечності показані за певними рівнями (концептуальності освіти, мети підготовки і змістово-технологічному рівні), що визначило напрями можливого і необхідного дослідження.

Доведено, що зменшення ролі природничо-наукової складової у змісті освіти майбутніх лікарів, негативно впливає на рівень їхньої фахової підготовки. Як показує практика, частина лікарів недостатньо володіє природничими знаннями, що не сприяє їх професійному зростанню і фаховій компетентності. Це зумовлює посилення уваги до природничонаукової складової в системі вищої медичної освіти.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота є складовою комплексного дослідження кафедри біофізики Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького «Застосування математичних методів для дослідження фізико-хімічних процесів у біотехнічних системах» (№ 0117U001078). Тема роботи затверджена на засіданні Вченої ради Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол № 6 від 28.12.2011 р.) та узгоджена в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень із педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 5 від 27.05.2014 р.).

2. Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації.

Дисертанткою теоретично обґрунтовано та розроблено концепцію, яка ґрунтується на положенні про те, що інтегративний підхід є ефективним засобом формування готовності майбутнього лікаря до професійної діяльності. Зокрема, інтеграція природничо-наукової та професійно-практичної підготовки забезпечує оптимізацію змістової та процесуальної складових освітнього процесу. Основні положення концепції дослідження зумовлені тим, що науковий пошук здійснювався на методологічному, теоретичному та практичному рівнях

Обґрунтування та розроблення системи інтеграції природничо-наукової та професійно-практичної підготовки майбутнього лікаря зумовлюється сучасними тенденціями світових освітніх процесів щодо забезпечення якості вищої медичної освіти. Означена система базується на засадах єдності положень теорій фундаменталізації, синергетики, неперервної освіти та професійної педагогіки. Саме таке поєднання забезпечило результативність дослідження, на що вказують результати формульованого експерименту.

3. Нові факти, одержані здобувачем.

У дисертації М.А.Пайкуш на міждисциплінарному рівні

обґрунтовано теоретико-методологічні засади природничо-наукової та професійно-практичної підготовки майбутніх лікарів шляхом впровадження інтеграційного підходу до такого процесу. Розроблено педагогічну концепцію інтеграції природничо-наукової та професійно-практичної підготовки майбутніх лікарів, яка ґрунтується на ідеї формування системного мислення, урахування пануючої у системі вищої освіти загальної тенденції щодо формування професійної готовності майбутніх фахівців до фахової діяльності.

У ході проведеного експерименту дослідниці вдалося довести, що підготовка до професійної діяльності майбутніх фахівців набуває ефективності, якщо цей процес регулюється відповідно науково обґрунтованими та розробленими педагогічними засадами методологічних підходів, суттєве місце серед яких відведено інтеграційному і синергетичному. Обґрунтовано систему інтеграції природничо-наукової та професійно-практичної підготовки до професійної діяльності та її модель. Дисертанткою теоретично обґрунтовано професійну підготовку майбутнього лікаря на основі взаємозв'язку інтегративного та синергетичного підходів; схарактеризовано зміст ключових понять дослідження: «інтеграція професійно-практичної підготовки лікаря»; «природничонаукова підготовка майбутнього лікаря»; умотивовано доцільність використання розробленої системи інтеграції для підвищення рівня готовності до професійної діяльності; **створено й апробовано** модель інтеграції природничо-наукової та професійно-практичної підготовки та її науково-методичне забезпечення; визначено й реалізовано загальнопедагогічні умови впровадження системи інтеграції природничонаукової і професійно-практичної підготовки.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Аналіз тексту дисертації дозволив віділити деякі положення. Дисертація є завершеною самостійною працею, у якій розглянуто основні

питання теми. У роботі правильно визначені об'єкт, предмет і мета дослідження, що дозволило виділити основні завдання і їх виконати, про що свідчать результати дослідження. Звертає на себе актуальність теми, що додатково аргументовано виявленими суперечностями, які подано в оригінальній формі за рівнями: концептуальної освіти, мети підготовки майбутніх лікарів і змістово-технологічному рівні. На нашу думку, такий розподіл суперечностей спрямував дослідження в логічне русло і забезпечив вибір напрямів дослідження.

Заслуговує на увагу розгляд поняття «інтеграція» за баченням різних науковців, з виділенням педагогічних і психологічних характеристик. Детально розглянуто роль і значення інтеграції у поєднанні природничо-наукової і професійно-практичної підготовки майбутніх лікарів, що забезпечило визначення мети дослідження. Подана характеристика всіх видів інтеграції та їх рівні. Бажано більш чітко подати загальні і конкретні рівні інтеграції.

Чітко і конкретно подана характеристика методологічних підходів, які впливають на методичні засади підготовки. Особливої уваги заслуговує система і модель інтеграції природничо-наукової та професійної підготовки майбутніх учителів. Методами математичної статистики доведено ефективність системи інтеграції..

Одержанню достовірних і обґрунтованих результатів сприяло застосування комплексу теоретичних і емпіричних методів дослідження.

Новизна і вірогідність загальних висновків дисертації підтверджуються обґрунтованими результатами дослідження, здійсненого дисертанткою, і загалом не викликають сумніву.

Рівень апробації результатів дослідження є також достатнім.

5. Значення для науки і практики отриманих автором результатів полягає в розробленні та реалізації системи інтеграції природничо-наукової і професійно-практичної підготовки майбутніх лікарів, розробленні навчально-методичного забезпечення процесу

підготовки майбутніх лікарів, орієнтованого на інтеграцію природничо-наукової і професійно-практичної підготовки: створено навчальні посібники «Біофізика (методичні поради, програма, методика розв'язування задач, контрольні завдання)», «Математична обробка медико-біологічної інформації» і «Медична та біологічна фізика. Лабораторний практикум»; удосконалено робочі навчальні програми для спеціальностей «Медицина» та «Педіатрія», у яких передбачено вивчення природничих дисциплін у поєднанні з фаховими; внесено зміни у зміст і методику викладання дисциплін на основі інтегративного підходу, зокрема впровадження лабораторних робіт, навчальних ситуативних завдань, проблемних завдань тощо; апробовано і впроваджено в освітній процес систему інтеграції природничої і фахової підготовки, в результаті чого відбулося зростання рівня готовності майбутніх лікарів до професійної діяльності.

Результати дослідження М.А.Пайкуш мають значення для подальшого осмислення і розробки теоретичних і практичних засад природничо-наукової та професійно-практичної підготовки у системі неперервної освіти і, що особливо важливо, для підготовки майбутніх лікарів у закладах вищої освіти.

Про практичне значення проведеного дослідження свідчить упровадження його результатів у п'яти ЗВО України, про що засвідчують відповідні акти і довідки.

6. Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації

Теоретичні положення, обґрунтовані рекомендації, висновки, практичні напрацювання можуть використовуватися у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців різного напрямку підготовки з відповідною адаптацією до особливостей спеціалізації.

7. Оцінка змісту дисертації та її завершеність

Складний, інтегративний характер предмету дослідження зумовили особливості розроблення його теоретико-методологічних засад, які у дисертації М.А.Пайкуш визначено на трьох рівнях – методологічному, теоретичному і практичному, кожний з яких представлено сукупністю наукових підходів.

Педагогічний експеримент проводився на базі п'яти закладів вищої освіти і засвідчив позитивні зміни в показниках готовності до професійної діяльності майбутніх лікарів.

У мовностилістичному оформленні дисертації враховано особливості наукового стилю мовлення. Логічну структурованість роботи забезпечують висновки та узагальнення, а також унаочнюють таблиці та діаграми.

8. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення здобутих дисертанткою результатів, вважаємо за доцільне висловити деякі дискусійні положення та окремі побажання:

1. На нашу думку окремого пояснення потребує роль інтеграції у професійній підготовці майбутніх лікарів, на чому наголошено у Вступі.

2. Позитивно оцінюючи розроблений методичний комплекс з проблеми інтеграції, незрозумілим залишається питання про особливості інтегрованого навчального плану, що він собою являє і як розроблявся.

3. У роботі не достатньо подано суть тенденції до інтеграції і диференціації, але ці два принципи проходять кріз все дослідження.

4. З тексту дисертації не зрозуміло, скільки рівнів інтеграції було досліджено (с.71, 77). Чи спочатку розглянуті загальні рівні, а потім ті, що стосуються природничо-наукової та професійної підготовки? На це потрібно вказати.

5. Оскільки в дослідженні розглянуто систему інтеграції, то потрібно було б, на нашу думку, більш детально розглянути системний підхід, на тому ж рівні, що і інтеграційний і синергетичний, які Ви обрали за основу. А за системний Ви тільки згадали (с.171).

6. Не зрозуміло, як Ви назвали модель, або просто модель, або педагогічна, або синергетична. У тексті є всі три назви (с.269). На нашу думку потрібно було навести і систему, тим більше, що Ви розглянули класифікацію систем з найбільш детальною характеристикою «педагогічної системи».

7. Потрібно уважніше підходити до понять, які використовуються в тексті дисертації (синергетична система –синергетичний підхід (с.237) та інші.

Проте, зазначені дискусійні моменти, побажання й зауваження не знижують теоретичної та практичної цінності проведеного дослідження, яке є концептуальним, цілісним, має незаперечну наукову новизну та практичне значення.

9. Повнота викладання результатів в опублікованих працях

Основні положення дисертації М.А.Пайкуш достатньо повно висвітлені у 71 науковій публікації, серед яких 2 монографії, 3 посібники, 20 статті у наукових фахових виданнях України; 11 праць, що додатково відображають наукові результати; 35 праць апробаційного характеру.

10. Ідентичність змісту автореферату і основних положень дисертації

Структурна побудова і зміст автореферату ідентичні основним положенням дисертації. Наукові положення, висновки й рекомендації, наведені в авторефераті, належним чином розкриті й обґрунтовані в рукописі дисертації М.А.Пайкуш.

11. Висновок

Висновки сформульовані дисертанткою чітко і повно розкривають за поставленими в роботі завданнями основні надбання та результати дослідження. В опублікованих за темою дисертації працях викладено основні положення, здобуті у процесі наукового пошуку. Зміст дисертації адекватно відображено в авторефераті.

Висновки сформульовані дисертанткою чітко і повно розкривають за поставленими в роботі завданнями основні надбання та результати дослідження. в опублікованих за темою дисертації працях викладено основні положення, здобуті у процесі наукового пошуку. зміст дисертації адекватно відображено в авторефераті. дисертація М. А. Пайкуш «Теоретичні та методичні засади інтеграції природничо-наукової та професійно-практичної підготовки майбутніх лікарів» є завершеним самостійним дослідженням, що відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» (п.9, 10, 12, 13 і 14) затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України «656 від 19.02 15р. щодо докторських дисертацій, наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» № 40 від 12.01.2017 р.) паспорту спеціальності, а її авторка - Пайкуш Маріана Андріївна заслуговує присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент

доктор педагогічних наук,

професор, завідувач кафедри педагогіки

Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

І.М.Романишина

Гіркас А.М. Романишина засвідчую
Зав. канцелярії

Г.С.Вітняк